

27. 4. – 1. 5. 2026

60. ROČNÍK

AKADEMICKÝ PREŠOV

1. 5. / PIATOK

ÚVODNÍK

Šesťdesiat rokov nie je číslo. Je to pohyb

Akademický Prešov sa ani vo svojom jubilejnom ročníku nezastavil. Naopak, rozliat sa po meste. Medzi Divadlom Alexandra Duchnoviča, Čokoládou, Divadlom Jonáša Záborského a ďalšími priestormi neustále prúdili študenti aj diváci.

Presuny medzi predstaveniami sa stali prirodzenou súčasťou festivalu – rovnako dôležitou ako samotné inscenácie. Festival sa neodohrával len na javiskách, ale aj medzi nimi.

Program bol rovnako pohyblivý. Stretávalo sa v ňom študentské, často krehké a hľadajúce divadlo so sebedovomou výpoveďou nezriaďovanej scény.

Popri domácich tvorcoch tu stáli zahraničné súbory z Českej republiky, Maďarska či Nemecka. Rôzne jazyky, rôzne poetiky, rôzne úrovne skúsenosti. A predsa fungovali vedľa seba bez potreby hierarchie. Nie ako súťaž, ale ako dialóg.

A potom je tu publikum.

Vekovo neidentifikovateľné, no presne čitateľné v jednom: v záujme o niečo nové. Prešovské publikum ma tento rok bavilo rovnako ako samotné predstavenia.

Sledoval som ho – jeho sústredenie, nepokoj, smiech, trpezlivosť aj otázky. Videl som v ňom šesťdesiat rokov Akademického Prešova. Zrelosť. Odolnosť. Oddanosť. Lojalitu.

Festival môže meniť program, priestory aj generácie tvorcov. To, čo ho drží pokope, je publikum, ktoré sa vracia. Ktoré je ochotné riskovať, zostať, odísť aj pochybovať. Ak by mala existovať špeciálna festivalová cena, patrila by práve jemu.

Michal Ditte

REFLEXIA

Divadlo Continuo: Hic Sunt Dracones

„Tu sú draci.“ Miesta na mapách, kde sa končí istota a začína neznáme. Inscenácia Divadla Continuo presne v tomto priestore existuje – nie ako príbeh, ale ako skúsenosť rozkladu. Rozkladu tela, významu, identity. Na javisku sa telá rozpadajú na časti. Ruky a nohy akoby žili vlastným životom, hlava hľadá svoje miesto, jednotlivé fragmenty sa spájajú a opäť rozpadajú.

Počas predstavenia sa mi neustále vracala osobná asociácia – akoby sa tento rozklad tela podobal nášmu každodennému rozdeľovaniu sa medzi prácu, rodinu, aktivizmus, vzťahy či vlastné ambície. Neustále reagujeme, presúvame sa, skládame sa z úlomkov rolí, ktoré len ťažko držíme pokope.

Inscenácia zároveň pôsobí ako zvláštny anatomický experiment. Telo tu nie je stabilná jednotka, ale materiál. Objekt skúmania, manipulácie, premeny. Divák zostáva v pochybnostiach, ktorá končatina a ktorá hlava patrí ktorému hercovi či herečke. To, čo by malo byť pevné, sa stáva tekutým. To, čo by malo byť naše, prestáva byť identifikovateľné.

Nie každý obraz je čitateľný, nie každý moment funguje racionálne. Ale funguje celok – ako tlak, ako pocit, ako vnútorné rozrušenie.

Ako záver hlavného programu jubilejného Akademického Prešova pôsobila inscenácia presne. Výnimočný zážitok a výborná bodka pre prešovské publikum.

Michal Ditte

REFLEXIA

DS NEKONDENZOVANÝ CHROMOZÓM, ZUŠ J. ROSINSKÉHO, NITRA: Venus

Záverečný apečkový deň odštartoval divadelný súbor Nekondenzovaný chromozóm svojou inscenáciou Venus. Divákov prekvapili netradičnou formou, a to spojením interaktívnej lecture performance s umeleckým textom.

Ústrednou témou oboch prelinajúcich sa celkov bol rozchod a to, ako sa s ním vyrovnáť. Aktérky odprezentovali štyri „prednášky“, ktoré jednotlivo opisovali pocity a situácie, s ktorými sa človek po ukončení vzťahu musí vyrovnáť. Vo výskumnej časti mal divák možnosť zapojiť sa.

Pomocou telefónu naskenoval QR kód, ležiaci kdesi na scéne pripomínajúcej miesto činu, následne odpovedal na otázku, ktorú účinkujúce automaticky vyhodnotili a zaradili ju do štatistiky spojenej s ďalšou „lecture part“.

Hoci sú vzťahy pomerne univerzálnou témou, s osobnými skúsenosťami veľmi mlado pôsobiach herečiek bolo pre dospelého diváka pomerne náročné stotožniť sa.

Slová o sexe, bývalých partneroch a pod. pôsobili nepravdepodobne, miestami priam až nepríjemne. Rátajúc s konceptom tvorby pre mladého – dospelajúceho diváka, isté úseky považujem za nie príliš vhodné.

Nekondenzovaný chromozóm ako študentský súbor rozhodne zaujal experimentálnou, nápaditou inscenáciou. Ápečko je na konci a bolo dobré. Lepšie, ako som čakala.

Posledné noviny vydáme ako samizdat, asi.

Karolina Šamajová

DIVADELNÝ VÝPREDAJ

Edícia Umelecký prednes a happening Emy Šimovej Čombyja

V očakávaní vstupujem popod železné koštruktie do vonkajších priestorov Slovenského katolíckeho kruhu, mňajúc výzvu k tichosti vyslovenú na bielej plachte.

Esteticky príťažlivý vizuál prostredia je skladaný zo sadrových figurín ľudskej veľkosti usadených v rôznych polohách. Medzi nimi, na samom konci kruhového javiska, chrbtom ku vchodovým dverám, čelom k ďalšej plachte s nápisom TICHŤ!, stojí nehybne sadrou obalená žena.

Postupne z radov diváctva vychádzajú prednášajúce so svojimi umeleckými prednesmi. V poradí: najprv „Idem“ (Kam? Prečo? Načo? Ako? Kvôli čomu?), potom Hegel meniaci sa na ženu, ktorá by mu najradšej napľula do tváre, potom chvíľu česky, potom „Pite ocot, páni!“ a sekundový chaos nasledovaný pádom figuríny.

Podarene spojená séria dynamických prednesov, kontrastujúca s väčšinou statickým happeningom, s ktorého ikonickým vizuálom Ema pracuje už niekoľkokrát („A čo vy tu tak sama?“ v 59. ročníku AP), za sebou napokon znovu necháva len úlomky sadry, prach a veľavravné ticho.

Lucia Šarišská

Galavečer 60. ročníka Akademického Prešova

Galavečer 60. ročníka Akademického Prešova nebol len vyvrcholením festivalu, ale skôr priestorom, v ktorom sa stretli emócie, spomienky aj ľudia, ktorí počas uplynulých dní tvorili jeho atmosféru. Večer sa niesol v slávnostnom duchu, no zároveň pôsobil prirodzene a miestami až nečakane uvoľnene. Práve táto kombinácia oficiálnosti a spontánnosti mu dodala osobitý charakter.

Vyhlasovanie výsledkov nepôsobilo iba ako oceňovanie víťazov. Na jednom mieste sa stretli rôzne umelecké svety – divadlo, literatúra, jazyk či obraz – a vytvorili spoločný priestor, v ktorom bolo cítiť, že festival je predovšetkým o zdieľaní tvorivosti a skúseností. Nešlo len o mená ocenených, ale o vedomie, že to, čo sa počas festivalu odohralo, malo svoj význam.

V kategórii literárnej tvorby – próza odborná porota v zložení Marta Součková, Peter Karpinský a Barbora Hriňová ocenila Teodora Vladára, Tamaru Kenderovú a Elišku Elizabeth Šťastnú. Tretie miesto získali aj Gabriela Spišáková a Tamara Eliašová.

V kategórii poézie porota v zložení Marta Součková, Ján Gavura a Silvia Kaščáková udelila prvé miesto Dorote Hinštovej. Druhé miesto získali Florián Tóth, Alexandra Muchová a Maryana Yovbak, tretie miesto Tomáš Košárek, Alexandra Múdra a Ema Palková. Čestné uznanie patrili Martine Tomalovej, Slávke Holubjakovej, Viktórii Keresteš a Kataríne Gombitovej.

V kategórii literárnej tvorby pre deti a mládež získala prvé miesto Martina Callaghan, tretie miesto Fanny Nagyová.

Priestor dostala aj filmová tvorba. Porota v zložení Juraj Rusnák a Jozef Mergeš ocenila film „Ja som imitátor“ autorov Tamary Eliašovej, Aryny Kniazevej, Tomáša Mareka a Mar-

tina Bujňáka. Druhé miesto získal film „Obraz“ od Mateja Kováča. Osobitnú cenu získal film „60 rokov Akademického Prešova: Príbeh, ktorý trvá“, ktorý pripravili študenti druhého ročníka mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Súčasťou galavečera bolo aj vyhodnotenie umeleckého prekladu. V anglickom jazyku získala prvé miesto Lea Kučerková, čestné uznanie patrilo Martine Vašinovej a Michaele Štruhárovej. V kategórii prekladu z nemeckého jazyka získala druhé miesto Nicolette Hanusová za preklad poviedky Wolf-dietricha Schnurreho „Des Hasen Heimgang“, tretie miesto Lucia Hatráková za preklad výberu básní Rainera Maria Rilkeho. Čestné uznanie získala Kristína Barankaiová. V ukrajinskom jazyku ocenili Uljanu Čepak, Mariu Prychod'ko a Alinu Prodanets, čestné uznanie získali Julia Sulyk a Julia Mandryk.

Významnú časť večera tvorilo aj študentské divadlo. Laureátom sa stal Divadelný súbor Naboso zo ZUŠ J. Rosinského v Nitre s inscenáciou „Výkrik“. Cena za autenticitu a originálny koncept patrila DS Nekondenzovaný chromozóm za in-scenáciu „Venus“, cenu za dokumentárno-výskumný prístup získal DS Datív za inscenáciu „Nezavesujte sa, ste v poradi“. Ocenené boli aj herecké výkony Lucie Ihnátovej a Kristiána Michala Hnáta zo Študentského divadla Prešovskej univerzity v Prešove za inscenáciu „Zapíšte ma inde“.

Silné boli najmä momenty mimo pripraveného programu. Smiech publika, drobné zaváhania, spontánne reakcie či improvizácie vytvárali atmosféru, ktorá pôsobila autenticky a ľudsky. Divadlo sa tak na chvíľu neukazovalo len ako umelecká forma, ale najmä ako živé stretnutie ľudí, ktorí spolu zdieľajú priestor, zážitky a emócie.

Súčasťou večera boli aj spomienky na predchádzajúce ročníky festivalu. Nepôsobili však iba nostalgicky. Skôr pripomenuli kontinuitu Akademického Prešova a jeho schopnosť prepájať generácie účastníkov, organizátorov i divákov. Festival sa tak neukázal len ako jednorazové podujatie, ale ako tradícia a živá pamäť, ktorá pokračuje prostredníctvom ľudí, ktorí ňou prešli.

Po skončení galavečera nezostal jeden konkrétny záver, ale skôr súbor pocitov – únava, inšpirácia, jemná nostalgia aj radosť z toho, že človek mohol byť súčasťou niečoho spoločného. A práve v tom bola sila celého večera. Neskončil posledným potleskom ani odchodom z divadla. Ostal ďalej v spomienkach, rozhovoroch a v spôsobe, akým sa človek po festivale pozerá na divadlo aj na ľudí okolo seba. A možno práve preto je isté, že o rok sa tieto príbehy opäť stretnú na jednom mieste.

Milica Petrušová

Študentská čakáreň

Počas posledných dvoch festivalových dní sa uskutočnil workshop určený pre súťažné študentské divadelné súbory. Viedol ho divadelný a rozhlasový dramaturg a režisér Ján Šimko, ktorého tvorbu mohli diváci na festivale spoznať prostredníctvom inscenácie POP2 a v minulom ročníku aj titulom Generácia Z: Zombies.

Šimko vo svojej autorskej práci vychádza z rôznorodých zdrojov – dokumentov, záznamov, denníkov či poznámok – ktoré následne kombinuje a pretvára do novej, originálnej dramatickej predlohy. Workshop bol preto zameraný práve na proces, ako z pozorovania reality a zhromaždených materiálov vytvoriť divadelnú inscenáciu.

V teoretickej časti priblížil na príklade hry Nora princípy realistického drámy a spôsob, akým dramatici pracovali s výstavbou scén. Zdôraznil význam dialógu ako základnej vrstvy dramatických situácií. Následne predstavil kontrast v podobe epického divadla, reprezentovaného tvorcami ako Brecht a Piscator, pre ktorých dramatická situácia nebola východiskovým prvkom. Zásadný posun vníma v tvorbe Weissa, ktorý

rozvíjal dokumentárne divadlo – niektoré inscenácie spracoval ako záznam zo súdneho procesu.

Šimko pritom zdôraznil najmä potrebu dôslednej selekcie zhromaždeného materiálu, aby bolo možné vytvoriť ucelený a funkčný dramatický tvar.

Praktická časť workshopu bola venovaná tvorbe krátkych dialógov v dvojiciach, zasadených do prostredia čakárne. Študenti pristupovali k zadaniu rôznorodo – dej situovali napríklad do ambulancie či na úrad, pracovali s intertextovými odkazmi (Čakanie na Godota, reality show) a čerpali z vlastných pozorovaní: každodenných aj menej bežných situácií – od ľudskej vypočítavosti, márnivosti či poruchy OCD až po scenáre zombie apokalypsy.

Po prezentáciách nasledovala spätná väzba, počas ktorej jednotlivé skupinky získali podnety a odporúčania pre ďalší rozvoj svojich scén a pre prácu s viaczdrojovým materiálom pri tvorbe divadelnej inscenácie.

Zuzana Rimáková

Festivalový denník APEČKOVINY 5/2026, Šéfredaktor: Michal Ditte, Redakcia: Zuzana Rimáková, Karolína Šamajová, Vierošlava Grossrubatscher, Milica Petrušová, Lucia Šarišská, Daniela Zelinková, Chiara Matúzová, Grafička: Kristína Uhráková, Sadzba: Peter Haľko, Fotografie: Peter Haľko, Richard Stahovec, Júlia Vagelová

OZ Akademický Prešov

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, ŠPORTU A MLÁDEŽI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

u. Fond na podporu umenia

CELESTÝ INŠTITÚT BRATISLAVA

lu Inštitút Liszta Maďarské kultúrne centrum Bratislava

Pod záštitou predsedu Prešovského samosprávneho kraja Miroslava Hruščáka
PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Pod záštitou Františka Otho, primátora mesta Prešov
Mesto Prešov

 AkademickýPrešov

 akademickypresov

Viac informácií: www.ap.unipo.sk